

5.9 Dějepis

5.9.1 Charakteristika vyučovacího předmětu

Vyučovací předmět Dějepis se vyučuje jako samostatný předmět ve všech ročnících druhého stupně. Je součástí vzdělávací oblasti Člověk a společnost.

Předmět přináší základní poznatky o konání člověka v minulosti. Jeho hlavním posláním je vytvoření historického vědomí jedince a uchování historické paměti, především ve smyslu předávání historické zkušenosti. Důležité je zejména poznávání dějů, skutků a jevů, které zásadním způsobem ovlivnily vývoj společnosti a promítly se do obrazu naší současnosti. Podstatné je rozvíjet takové časové a prostorové představy, které umožňují žákům lépe proniknout k pochopení historických jevů a dějů.

Obecné historické problémy jsou konkretizovány prostřednictvím zařazování dějin regionu i dějin místních.

5.9.2 Časové vymezení

Ročník	2. stupeň			
	6.	7.	8.	9.
Počet hodin	2	2	2	2

5.9.3 Organizační vymezení

Vyučovací předmět je realizován především v kmenových třídách nebo v počítačové učebně.

5.9.4 Obsahové vymezení

Ve vyučovacím předmětu Dějepis se u žáků formují dovednosti a postoje důležité pro aktivní využívání poznatků o společnosti a mezilidských vztazích v občanském životě. Žáci se učí rozpoznávat a formulovat společenské problémy v minulosti i současnosti, zjišťovat a zpracovávat informace nutné pro jejich řešení, nacházet řešení a vyvozovat závěry, reflektovat je a aplikovat v reálných životních situacích.

Vzdělávání vede žáka k:

- rozvíjení zájmu o současnost a minulost vlastního národa i jiných kulturních společenství, utváření a upevňování vědomí sounáležitosti k evropské kultuře.
- odhalování kořenů společenských jevů, dějů a změn, promýšlení jejich souvislostí a vzájemné podmíněnosti v reálném a historickém čase.
- hledání paralel mezi minulými a současnými událostmi a jejich porovnávání s obdobnými či odlišnými jevy a procesy v evropském a celosvětovém měřítku.
- utváření pozitivního hodnotového systému opřené o historickou zkušenost.
- rozvíjení orientace v mnohotvárnosti historických, etických, politických, právních a ekonomických faktů tvořících rámec každodenního života.
- poznávání a posuzování každodenních situací a událostí ve vzájemných vazbách a širších souvislostech.
- vytváření schopnosti využívat jako zdroj informací různorodé verbální i neverbální texty společenského a společenskovedního charakteru.
- úctě k vlastnímu národu i k jiným národům a etnikům; k rozvíjení respektu ke kulturním či jiným odlišnostem (zvláštnostem) lidí, skupin i různých společenství.

5.9.5 Průřezová témata

Do výuky zařazujeme v průběhu školního roku průřezová témata v souvislosti s aktuálními situacemi v životě žáka v rodině i ve škole a se současnou situací ve světě.

Průřezová témata napomáhají rozvoji osobnosti žáka a jsou uplatňována pomocí následujících tematických okruhů:

Výchova demokratického občana (VDO)

Principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování - demokracie jako protiváha diktatury a anarchie; principy demokracie; základní kategorie fungování demokracie (spravedlnost, řád, norma, zákon, právo, morálka); význam ústavy jako základního zákona země; demokratické způsoby řešení konfliktů a problémů v osobním životě i ve společnosti

- **9. ročník - VDO 4:** Vznik a vývoj Československa, tvorba demokracie v Československu

Mediální výchova - tematické okruhy receptivních činností (MV)

Vnímání autora mediálních sdělení - identifikování postojů a názorů autora v mediovaném sdělení; výrazové prostředky a jejich uplatnění pro vyjádření či zastření názoru a postoje i pro záměrnou manipulaci; prvky signalizující explicitní či implicitní vyjádření hodnocení, výběr a kombinace slov, obrazů a zvuků z hlediska záměru a hodnotového významu

- **9. ročník - MV 4:** Nacistická a komunistická propaganda

5.9.6 Výchovné a vzdělávací strategie pro rozvoj klíčových kompetencí žáků

Výchovné a vzdělávací strategie směřující ke kompetenci k učení

- Učíme žáky vyhledávat, třídit a propojovat informace, používat odborné terminologie.
- Umožňujeme žákům díky vhodné organizaci výuky studovat jednoduché i odborné texty, vyhledávat informace v tištěné i elektronické podobě.
- Zadáváme vhodné úlohy a příklady z běžného života a tím motivujeme žáky k využívání poznatků a dovedností v praxi.

Výchovné a vzdělávací strategie směřující ke kompetenci k řešení problémů

- Vedeme žáky k vyhledávání a využívání různých informačních zdrojů.
- Vytváříme podmínky pro objevování a argumentaci, diskusi a obhajování názorů.

Výchovné a vzdělávací strategie směřující ke kompetenci komunikativní

- Vedeme žáky k výstižnému, souvislému a kultivovanému projevu.
- Podněcujeme u žáků čtení s porozuměním.
- Podporujeme prezentaci slovní, písemnou či kombinovanou formou podle předem stanovených pravidel.

Výchovné a vzdělávací strategie směřující ke kompetenci sociální a personální

- Vedeme žáky k utváření pocitu odpovědnosti za své jednání i za týmovou práci, ochotě pomoci a o pomoc požádat.
- Zapojujeme žáky k tvorbě kritérií pro hodnocení, k dodržování dohodnuté kvality, postupů a termínů, občanské odpovědnosti za své jednání i chování.

Výchovné a vzdělávací strategie směřující ke kompetenci občanské

- Vedeme žáky k prezentaci jejich myšlenek a názorů.

Výchovné a vzdělávací strategie směřující ke kompetenci pracovní

- Zařazováním vhodných situací ve výuce vedeme žáky k efektivnímu používání informačních a komunikačních zdrojů.
- Vhodnou volbou úkolů různé obtížnosti a jejich následným rozbořením vedeme žáky k tomu, aby si efektivně naplánovali plnění úkolů.

Výchovné a vzdělávací strategie směřující ke kompetenci digitální

- Vedeme žáky k běžnému využívání digitálních zařízení, aplikací a služeb (při samotném učení a při zapojení do života školy a do společnosti).
- Učíme žáky vyhledávat, používat, kriticky posuzovat, spravovat a sdílet data, informace a digitální obsah.
- Pomáháme žákům s dovednostmi vytvářet a upravovat digitální obsah, kombinovat různé formáty a vyjadřovat se za pomoci digitálních prostředků.
- Vedeme žáky k využívání digitálních technologií, aby si usnadnili práci, zautomatizovali rutinní činnosti, zefektivnili či zjednodušili své pracovní postupy a zkvalitnili výsledky své práce.
- Poukazujeme na význam digitálních technologií pro lidskou společnost, seznamujeme žáky s novými technologiemi.
- Předcházíme situacím ohrožujícím bezpečnost zařízení i dat, situacím s negativním dopadem na tělesné a duševní zdraví žáků, učíme žáky etickému jednání při komunikaci a sdílení informací v digitálním prostředí.

5.9.7 Vzdělávací obsah vyučovacího předmětu

Dějepis 6. ročník

Očekávané výstupy		Učivo
ČLOVĚK V DĚJINÁCH		
žák D-9-1-01	uveďte konkrétní příklady důležitosti a potřeby dějepisných poznatků	Význam zkoumání dějin
D-9-1-02	uveďte příklady zdrojů informací o minulosti; pojmenuje instituce, kde jsou tyto zdroje shromažďovány	Získávání informací o dějinách; historické prameny
D-9-1-03	orientuje se na časové ose a v historické mapě, řadí hlavní historické epochy v chronologickém sledu	Historický čas a prostor
POČÁTKY LIDSKÉ SPOLEČNOSTI		
žák D-9-2-01	charakterizuje život pravěkých sběračů a lovců, jejich materiální a duchovní kulturu	Člověk a lidská společnost v pravěku, život pravěkého člověka, šíření člověka po Zemi, nejstarší kulturní památky
D-9-2-02	objasní význam zemědělství, dobytčářství a zpracování kovů pro lidskou společnost	Změna života po vzniku zemědělství, změna života po objevení prvních kovů
D-9-2-03	uveďte příklady archeologických kultur na našem území	Kultury žijící na našem území během pravěku – Keltové, Germáni, Slované
NEJSTARŠÍ CIVILIZACE. KOŘENY EVROPSKÉ KULTURY		
žák D-9-3-01	rozpozná souvislost mezi přírodními podmínkami a vznikem prvních velkých zemědělských civilizací	Nejstarší starověké civilizace a jejich kulturní odkaz - Mezopotámie, Egypt, Antické Řecko a Řím, Starověká Indie a Čína
D-9-3-02	uveďte nejvýznamnější typy památek, které se staly součástí světového kulturního dědictví	
D-9-3-03	demonstruje na konkrétních příkladech přínos antické kultury a uveďte osobnosti antiky důležité pro evropskou civilizaci , zrod křesťanství a souvislost s judaismem	
D-9-3-04	porovná formy vlády a postavení společenských skupin v jednotlivých státech	

a vysvětlí podstatu antické demokracie	
--	--

Dějepis 7. ročník

Očekávané výstupy		Učivo
KŘESŤANSTVÍ A STŘEDOVĚKÁ EVROPA		
žák D-9-4-01	popíše podstatnou změnu evropské situace, která nastala v důsledku příchodu nových etnik, christianizace a vzniku států	Nový etnický obraz Evropy, rozpad a zánik Římské říše, vznik nových států v Evropě
D-9-4-02	porovná základní rysy západoevropské, byzantsko-slovanské a islámské kulturní oblasti	Utváření států ve východoevropském a západoevropském kulturním okruhu a jejich specifický vývoj, islám a islámské říše ovlivňující Evropu
D-9-4-02	objasní situaci Velkomoravské říše a vnitřní vývoj českého státu a postavení těchto státních útvarů v evropských souvislostech	Velká Morava a český stát, jejich vnitřní vývoj a postavení v Evropě, Přemyslovci a Lucemburkové
D-9-4-03	vymezí úlohu křesťanství a víry v životě středověkého člověka, konflikty mezi světskou a církevní mocí, vztah křesťanství ke kacířství a jiným věroukám	Křesťanství, papežství, císařství, křížové výpravy, spory mezi papežem a císařem
D-9-4-04	ilustruje postavení jednotlivých vrstev středověké společnosti, uvede příklady románské a gotické kultury	Struktura středověké společnosti, funkce jednotlivých vrstev, kultura středověké společnosti – románské a gotické umění a vzdělanost
OBJEVY A DOBÝVÁNÍ. POČÁTKY NOVÉ DOBY		
žák D-9-5-01	vysvětlí znovuzrození antického ideálu člověka, nové myšlenky žádající reformu církve včetně reakce církve na tyto požadavky	Renesance, humanismus, kritici církve, počátky reformace církve a jejich šíření Evropou
D-9-5-02	vymezí význam husitské tradice pro český politický a kulturní život	Jan Hus a jeho odkaz, husitské války a jejich vliv na Evropu
D-9-5-03	popíše a demonstrovuje průběh zámořských objevů, jejich příčiny a důsledky	Zámořské objevy a počátky dobývání světa, objevení Ameriky, první plavba kolem světa, vývoj a zánik jihoamerických civilizací, důsledky zámořských objevů
D-9-5-04	objasní postavení českého státu v podmínkách Evropy rozdělené do řady mocenských a náboženských center a jeho	Český stát a velmoci v 15. - 18. století České země po husitských válkách, vláda Jiřího z Poděbrad, doba Jagellonců, nástup Habsburků na český trůn, České země součástí Habsburské říše, doba Rudolfa II

	postavení uvnitř habsburské monarchie	
D-9-5-05	objasní příčiny a důsledky vzniku třicetileté války a posoudí její důsledky	Stavovské povstání, Třicetiletá válka a její dopady, Jan Amos Komenský

Dějepis 8. ročník

Očekávané výstupy		Učivo
OBJEVY A DOBÝVÁNÍ. POČÁTKY NOVÉ DOBY		
žák D-9-5-06	na příkladech evropských dějin konkretizuje absolutismus, konstituční monarchie, parlamentarismus	Evropská společnost 17. století Politické systémy vybraných evropských států 17. století
D-9-5-06	rozpozná základní znaky jednotlivých kulturních stylů a uvede jejich představitele a příklady významných kulturních památek	Baroko - barokní kultura - české baroko
MODERNIZACE SPOLEČNOSTI		
žák D-9-6-01	Vysvětlí podstatné ekonomické, sociální, politické a kulturní změny ve vybraných zemích a u nás, které charakterizují modernizaci společnosti	Osvícenství Osvícenský absolutismus Osvícenský absolutismus v habsburské monarchii Vznik USA Změny v habsburské monarchii v 2. polovině 19. st. - Ústava, vznik Rakouska - Uherska - Češi a Němci v českých zemích - Židé v českých zemích Kultura 2. poloviny 19. st. v českých zemích Habsburská monarchie na začátku 20. století - Všeobecné volební právo - Emancipace žen Technický pokrok Sport a kultura
D-9-6-02	objasní souvislost mezi událostmi francouzské revoluce a napoleonských válek na jedné straně a rozbitím starých společenských struktur v Evropě na straně druhé	Francouzská revoluce Napoleonské období
D-9-6-03	porovná jednotlivé fáze utváření novodobého českého národa v souvislosti s národními hnutími vybraných evropských národů	Národní hnutí v Evropě i českých zemích
D-9-6-04	charakterizuje emancipační úsilí významných sociálních skupin; uvede požadavky formulované ve vybraných evropských revolucích	Revoluční hnutí 1848/49

D-9-6-05	na vybraných příkladech demonstruje základní politické proudy	Vývoj v evropských státech v 17. století Společnost v období baroka Absolutismus ve Francii a Rusku, parlamentarismus v Anglii Proudy české politiky poslední třetiny 19. století Bolševická revoluce v Rusku
D-9-6-04	vysvětlí rozdílné tempo modernizace a prohloubení nerovnoměrnosti vývoje jednotlivých částí Evropy a světa včetně důsledků, ke kterým tato nerovnoměrnost vedla; charakterizuje soupeření mezi velmocemi a vymezení význam kolonií	Průmyslová revoluce a její vliv na společnost Modernizace v Evropě 2. polovině 19. století Modernizace a významné státy Evropy i světa Kolonialismus 1. první světová válka
MODERNÍ DOBA		
žák D-9-7-01	na příkladech demonstruje zneužití techniky ve světových válkách a jeho důsledky	1. první světová válka
D-9-7-05	zhodnotí postavení Československa v evropských souvislostech a jeho vnitřní sociální, politické, hospodářské a kulturní prostředí	Vznik Československa

Dějepis 9. ročník

Očekávané výstupy		Učivo
MODERNÍ DOBA		
žák D-9-7-01	na příkladech demonstruje zneužití techniky ve světových válkách a jeho důsledky	První světová válka a její politické, sociální a kulturní důsledky
D-9-7-02	rozpozná klady a nedostatky demokratických systémů	Nové politické uspořádání Evropy a úloha USA ve světě, vznik Československa
D-9-7-03	charakterizuje jednotlivé totalitní systémy, příčiny jejich nastolení v širších ekonomických a politických souvislostech a důsledky jejich existence pro svět; rozpozná destruktivní sílu totalitarismu a vypjatého nacionalismu	Mezinárodněpolitická a hospodářská situace ve 20. a 30. letech; totalitní systémy: komunismus, fašismus, nacismus - důsledky pro Československo a svět, nacistická a komunistická propaganda, druhá světová válka, situace v našich zemích, domácí a zahraniční odboj; politické, mocenské a ekonomické důsledky války
D-9-7-04	na příkladech vyloží antisemitismus, rasismus a jejich nepřijatelnost z hlediska lidských práv	Holocaust a jeho dopady na společnost
D-9-7-05	zhodnotí postavení Československa v evropských souvislostech a jeho vnitřní sociální, politické, hospodářské a kulturní prostředí	Hospodářsko-politický vývoj, sociální a národnostní problémy Československa
ROZDĚLENÝ A INTEGRUJÍCÍ SE SVĚT		
žák D-9-8-01	vysvětlí příčiny a důsledky vzniku bipolárního světa; uvede příklady střetávání obou bloků	Studená válka, rozdělení světa do vojenských bloků reprezentovaných supervelmocemi; politické, hospodářské, sociální a ideologické soupeření, vývoj západního a východního bloku
D-9-8-02	vysvětlí a na příkladech doloží mocenské a politické důvody euroatlantické hospodářské a vojenské spolupráce	Vnitřní situace v zemích východního bloku (na vybraných příkladech srovnání s charakteristikou západních zemí), vývoj Československa od roku 1945 do roku 1989, vznik České republiky
D-9-8-03	posoudí postavení rozvojových zemí	Rozpad koloniálního systému, mimoevropský svět
D-9-8-04	prokáže základní orientaci v problémech současného světa	Problémy současnosti Věda, technika a vzdělání jako faktory vývoje Sport a zábava

Začlenění průřezových témat		
VDO 4	Principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování	Vznik a vývoj Československa, tvorba demokracie v Československu
MV 4	Vnímání autora mediálních sdělení	Nacistická a komunistická propaganda